

Рішення разової спеціалізованої вченої ради про присудження ступеня доктора філософії

Спеціалізована вчена рада ДФ 64.050.126 Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», Міністерства освіти і науки України, м. Харків прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії галузі знань 07 – Управління та адміністрування, на підставі прилюдного захисту дисертації «Організаційно-економічне забезпечення корпоративної соціальної відповідальності» за спеціальністю 073 – Менеджмент, «16» лютого 2024 року.

Ден Цівень, 1989 року народження, громадянка Китайської Народної Республіки. Освіта вища: закінчила у 2014 році Північно-східний педагогічний університет (Китайська Народна Республіка) за спеціальністю «Міжнародна економіка та торгівля».

Навчалася в аспірантурі (денна форма навчання) на кафедрі менеджменту Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», Міністерства освіти і науки України, м. Харків з 2019 року по 2023 рік.

Дисертацію виконано на кафедрі менеджменту у Національному технічному університеті «Харківський політехнічний інститут», Міністерства освіти і науки України, м. Харків.

Науковий керівник – Манойленко Олександр Володимирович, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку і фінансів Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут».

Здобувачка має 10 наукових публікацій за темою дисертації, з них 4 статті у наукових фахових виданнях України, 6 матеріалів конференцій:

1. Gorova K, Deng Q. Definition of the concept of corporate social responsibility in modern conditions. *Вісник Одеського національного університету. Економіка*. 2021. Т. 26. Вип. 2 (87). С. 26-33

2. Gorova K., Deng Q. Development of a modern concept of corporate social responsibility. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління. Електронне фахове видання*. 2021. Вип. 4 (31). С. 54 – 57.

3. Deng Q. Methodological support for assessing a joint-stock company's corporate social responsibility state. *Актуальні проблеми економіки*. 2022. № 12 (258). С. 76-85

4. Манойленко О. В. Ден Ц. Структура та складові механізму забезпечення корпоративної соціальної відповідальності акціонерного товариства. *Інтелект XXI*. 2022. № 2. С. 38-42

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради та присутні на захисті фахівці:

Члени спеціалізованої вченої ради:

1. Голова спеціалізованої вченої ради – Коптева Ганна Миколаївна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту НТУ «ХП».

Зауваження:

- При викладенні авторського підходу до обґрунтування структури та послідовності формування організаційно-економічного механізму забезпечення корпоративної соціальної відповідальності доцільно було б охарактеризувати принципи розбудови такого механізму.

- Доцільно було б дати чітке обґрунтування порядку розрахунку інтегрального показника аутсайдерської оцінки стану забезпечення КСВ (плакат 15).

- При викладенні основних результатів дослідження здобувачці слід було б також докладніше зупинитися на виявлених особливостях структурної побудови і організації діяльності вищих органів управління корпорацій в напрямку забезпечення соціальної відповідальності бізнесу.

2. Рецензент Татаринцева Юлія Леонідівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і фінансів НТУ «ХП».

Зауваження:

- При викладенні змісту корпоративної соціальної відповідальності (перший розділ дисертації) та обґрунтуванні кооперативної моделі гармонізації простору міжсуб'єктної взаємодії підприємства зі стейкхолдерами щодо розвитку соціально-відповідального ведення бізнесу (рис. 3.3) здобувачка орієнтується виключно на положення стандарту ISO 26000 «Керівництво з соціальної відповідальності». Такий підхід є цілком зрозумілим, але робота певною мірою б виграла від використання також положень інших стандартів, зокрема AA1000 (оцінювання залученості стейкхолдерів) та SA8000 (оцінювання соціальних аспектів систем управління).

- Доречно було б визначити зміст поняття та навести структуру саме організаційно-економічного забезпечення корпоративної соціальної відповідальності, об'єднавши всі пропозиції здобувачки в рамках єдиної моделі предметної області дослідження.

- Підтримуючи здобувачку щодо доречності забезпечення розвитку корпоративної соціальної відповідальності через застосування положень системно-рефлексивної парадигми слід було б надати більше інструментів практичної реалізації такої парадигми, наприклад через використання теорії ігор.

- В наведеній на рис. 3.4 булевій решітці рефлексивного вибору мали б бути дихотомічні формулювання, тоді як наведений приклад векторів визначення готовності підприємства підтримувати корпоративну соціальну відповідальність відповідає лише «позитивному полюсу».

- Слід підтримати здобувачку щодо доречності кваліметричного оцінювання рефлексивної здатності інформаційних повідомлень підприємства щодо корпоративної соціальної відповідальності. Більш того, вельми цінною є

пропозиція проведення такого оцінювання в рамках складових концепції інтегрованого звітування. Разом з тим, здобувачка передбачає однаковість питань запропонованої кваліметричної шкали (табл. 3.6) для всіх елементів інтегрованого звіту (табл. 3.7). Доречно було б додати групу напрямів оцінювання, які б були орієнтовані на окремий вид капіталу, що відображається в інтегрованому звіті.

3. Рецензент Брінь Павло Володимирович, кандидат економічних наук, доцент, професор кафедри менеджменту НТУ «ХП».

Зауваження:

- У запропонованій класифікації корпоративної соціальної відповідальності (табл. 1.3., с. 48-49) вважаємо недоцільним виділення класифікаційної ознаки «за рівнем впровадження», оскільки особиста, регіональна, державна, міжнародна та глобальна відповідальність не є складовими саме корпоративної соціальної відповідальності.

- Запропонованій інтеграції КСВ в усі сфери діяльності підприємства відповідно до концепції результативності (табл. 1.5, с. 57; рис. 1.1., с. 58), на нашу думку, бракує інноваційної сфери діяльності (управління інноваціями).

- З механізму забезпечення корпоративної соціальної відповідальності акціонерного товариства (рис. 1.2б с. 63) не є зрозумілим особливості застосування концепції КСВ саме для цієї організаційно-правової форми (чому, наприклад, цей механізм не може бути застосований товариством з обмеженою відповідальністю).

- При складанні рекомендацій щодо впровадження заходів із забезпечення корпоративної соціальної відповідальності у бізнес-процеси підприємств (табл. 2.2, с.94-95, табл. 2.3. с.97-98) здобувачці, на нашу думку, було б доцільно згрупувати напрями діяльності підприємства за ESG критеріями.

- При формуванні організаційного забезпечення імплементації зобов'язань із корпоративної соціальної відповідальності в стратегічний контекст розвитку підприємства (с. 110-112) здобувачкою розглядаються лише три функції менеджменту (планування, організування та контролювання), функція мотивування не розглядається. На нашу думку, у якості основних мотивів можуть розглядатися цілі підприємства за впровадження КСВ, які розглядаються здобувачкою на с. 48-49.

- При викладенні методичного підходу щодо оцінювання стану соціальної відповідальності акціонерного товариства здобувачці слід було б навести більш докладне обґрунтування вибору показників, що закладено у систему аутсайдерського оцінювання стану забезпечення корпоративної соціальної відповідальності – за складовими та напрямками діяльності акціонерного товариства, аналогічно наведеним на положенням, що описують побудову системи показників інсайдерського оцінювання.

4. Офіційний опонент – Пилипенко Андрій Анатолійович, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку і бізнес-консалтингу,

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця (м. Харків).

Зауваження:

- В дисертації представлено механізм забезпечення корпоративної соціальної відповідальності акціонерного товариства (рис. 1.2 на с. 63), вагому складову якого становить корпоративний розвиток та результативність такого розвитку, що відповідає прийнятій в роботі концепції результативності корпоративної соціальної відповідальності. З огляду на це доречно було б більш докладно розкрити зв'язок представлених в структурі механізму зобов'язань товариства за соціальною відповідальністю саме з результатами корпоративного розвитку, адже впровадження соціально-відповідальних практик призводитиме до якісних трансформацій, що властиві безпосередньо процесам розвитку господарського товариства.

- При відображенні результатів розрахунку інтегрального показника аутсайдерської оцінки стану забезпечення корпоративної соціальної відповідальності (с. 127-131) слід було б надати шкалу для інтерпретації отриманого значення інтегрального показника. Дане зауваження пояснюється тим, що виходячи з введеного переліку похідних показників рівні такої шкали формуватимуться не на пропорційному підґрунті, а отже потрібним є їх додаткове обґрунтування.

- Безсумнівно наукову та практичну цінність містить пропозиція використання системно-рефлексивної парадигми в управлінні корпоративною соціальною відповідальністю, яка передбачає визначення напрямів (с. 145-153) та стратегічних орієнтирів (с. 156-159) реалізації рефлексивних впливів, проведення оцінювання рефлексивної здатності інформаційних повідомлень підприємства (с. 171-175) та фіксацію рефлексивного вибору в рамках стратегічної карти збалансованої системи показників (с. 176-179). Разом з тим, робота певною мірою б виграла у разі, по-перше, відображення особливостей використання результатів оцінювання рефлексивної здатності в роботі розробленого механізму забезпечення корпоративної соціальної відповідальності (с. 63) та контурів управління корпоративним розвитком. По-друге, у разі представлення прикладу стратегічної карти збалансованої системи показників з виокремленою складовою рефлексивного вибору.

- В представленій функціональній моделі рефлексивного управління корпоративною соціальною відповідальністю (рис. 3.9 на с. 162-163) слід було б подати також декомпозицію складової основних бізнес-процесів корпоративного підприємства (блок А3 на рис. 3.6) за для відображення залучення до реалізації таких бізнес-процесів соціально-відповідальних практик. Також потребує пояснення яким чином корелює поданий на рис. 3.9 елемент А13 «Економічне обґрунтування стратегічного вибору» з представленою на рис. 3.12 (с. 182) функціональною моделлю економічної складової механізму забезпечення корпоративної соціальної відповідальності.

- Для покращення діяльності підприємства пропонується використання двовимірних стратегічних матриць, зокрема «рефлексивна здатність – рівень розвитку корпоративної соціальної відповідальності». При описі сегментів даної матриці на рис. 3.10 (с. 175) бажано було б додатково відобразити позиціонування обраних для аналізу підприємств, адже в дисертації присутні розрахунки для кожної окремої осі матриці. У такому випадку робота покращилась би за рахунок надання більш конкретизованого обґрунтування стратегічного вибору аналізованих підприємств та деталізованого опису притаманних саме такому стратегічному вибору рефлексивних впливів.

- В цілому підтримуючи використаний підхід щодо ранжування напрямків забезпечення корпоративної соціальної відповідальності (с. 192-195) доречно було б подібне ранжування проводити з виділенням в рамках кожного з напрямків конкретних заходів забезпечення соціально-відповідального ведення бізнесу. Це може бути реалізовано в рамках розширення наведеної у додатку П експертної шкали для обраного авторкою методу DEMATEL.

5. Офіційний опонент – Філіппова Світлана Валеріївна, доктор економічних наук, професор, директорка навчально-наукового інституту економіки та менеджменту Національного університету «Одеська політехніка» (м. Одеса).

Зауваження:

- При розгляді складових механізму забезпечення корпоративної соціальної відповідальності акціонерного товариства (с. 53-60; рис.1.2, с. 61) доцільно було б більше уваги приділити розгляду змісту критеріїв та принципів, а також особливостей здійснення процедур погодження інтересів стейкхолдерів корпорації (зокрема, в контексті підходу до реалізації логіки формування плацдарму рефлексивної взаємодії соціально-відповідального підприємства з зацікавленими особами, наведеного на рис. 3.1, с.135), що надалі отримало розвиток в положеннях системно-рефлексивної парадигми формування організаційно-економічного забезпечення корпоративної соціальної відповідальності.

- При визначенні стратегічних орієнтирів та пріоритетів забезпечення корпоративної соціальної відповідальності світового бізнесу (с. 63-91) та, особливо, при розробці рекомендацій для корпорацій України щодо сприяння досягненню цілей сталого розвитку ООН в межах реалізації зобов'язань із корпоративної соціальної відповідальності (с. 88-90) доцільно було б більш докладно розглянути зміст функцій державного регулювання корпоративних відносин, а також відзначити необхідні інституціональні та інфраструктурні передумови для реалізації представлених достатньо змістовних рекомендацій.

- При узагальненні характеристик переваг та обмежень щодо реалізації концепції соціальної відповідальності бізнесу (табл. 1.1, с. 25-26) доцільним здається наведення більш змістовного визначення зв'язку між зазначеними перевагами та обмеженнями та формуванням механізму забезпечення

корпоративної соціальної відповідальності акціонерного товариства (рис. 1.2, с. 61).

- Пропозиції здобувачки щодо імплементації зобов'язань із корпоративної соціальної відповідальності в стратегічний контекст розвитку акціонерних товариств (рис. 2.3, с. 107) вимагають узгодження та доповнення висновками відносно встановлення пріоритетів удосконалення розподілу відповідальності та виконання управлінських функцій вищими органами управління акціонерного товариства.

- На додаткове, більш змістовне обґрунтування потребує вибір показників, за якими пропонується здійснювати оцінку стану забезпечення корпоративної соціальної відповідальності акціонерного товариства (с. 124-129).

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради,

«Проти» 0 членів ради,

«Утрималось» 0.

Здобувачка та дисертаційна робота відповідає вимогам пунктів 6, 7, 8 і 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12.01.2022 р. № 44.

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада присуджує Ден Цівень ступінь доктора філософії з галузі знань 07 – Управління та адміністрування, за спеціальністю 073 – Менеджмент.

Голова разової спеціалізованої
вченої ради
«16» лютого 2024р.

Ганна КОПТЄВА